

ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΟ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ

ANTON ΤΣΕΧΩΦ

Ένας αριθμός

ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΗ : Στο σύντομο αφήγημα του Τσέχωφ «Ένας αριθμός» η δεσποινίς Ιουλία αντιπροσωπεύει τον άβουλο ανθρώπινο τύπο• δεν τολμά να διεκδικήσει τα δικαιώματά της και συχνά πέφτει θύμα οικονομικής και κοινωνικής εκμετάλλευσης. Ο Τσέχωφ σκιαγραφεί με απλό και ευτράπελο τρόπο την παθητική ψυχολογία, η οποία χαρακτήριζε σε μεγάλο βαθμό τη γυναικεία συμπεριφορά τα παλαιότερα χρόνια.

Τα **πρόσωπα**: ο εργοδότης της Ιουλίας και πατέρας των 2 μαθητών της Ιουλίας. Έχοντας ο ίδιος αντιληφθεί τον άβουλο χαρακτήρα της δασκάλας αλλά και το γενικότερο κλίμα αδικίας και εκμετάλλευσης των αδύναμων στην κοινωνία, αποφασίζει να δώσει στην Ιουλία ένα μάθημα. Στόχος αυτού του μαθήματος μέσα από μια καλοστημένη φάρσα...είναι....

Τις προάλλες φώναξα στο γραφείο μου τη δεσποινίδα Ιουλία, τη δασκάλα των παιδιών. Έπρεπε να της δώσω το μισθό της.

- Κάθισε να κάνουμε το λογαριασμό, της είπα. Θα 'χεις ανάγκη από χρήματα και συ ντρέπεσαι να ανοίξεις το στόμα σου... Λοιπόν... Συμφωνήσαμε για τριάντα ρούβλια* (ρωσικό νόμισμα) το μήνα...

- Για σαράντα.

- Όχι, για τριάντα, το έχω σημειώσει. Εγώ πάντοτε τριάντα ρούβλια δίνω στις δασκάλες...

Λοιπόν, έχεις δύο μήνες εδώ...

- Δύο μήνες και πέντε μέρες...

- Δύο μήνες ακριβώς... Το 'χω σημειώσει... Λοιπόν, έχουμε εξήντα ρούβλια. Πρέπει να βγάλουμε εννιά Κυριακές... δε δουλεύετε τις Κυριακές. Πηγαίνετε περίπατο με τα παιδιά. Έπειτα έχουμε τρεις γιορτές...

Η Ιουλία έγινε κατακόκκινη και άρχισε να τσαλακώνει νευρικά την άκρη του φουστανιού της, **μα** δεν είπε λέξη.

- Τρεις γιορτές... μας κάνουν δώδεκα ρούβλια το μήνα... Ο Κόλιας ήταν άρρωστος τέσσερις μέρες και δεν του έκανες μάθημα... Μονάχα με τη Βαρβάρα ασχολήθηκες... Τρεις μέρες είχες πονόδοντο και η γυναίκα μου σου είπε να αναπαυτείς μετά το φαγητό... Δώδεκα και εφτά δεκαεννιά. Αφαιρούμε, μας μένουν... Χμ! σαράντα ένα ρούβλια... Σωστά;

Το αριστερό μάτι της Ιουλίας έγινε κατακόκκινο και νότισε. Άρχισε να τρέμει το σαγόνι της. Την έπιασε ένας νευρικός βήχας, έβαλε το μαντίλι στη μύτη της, **μα** δεν έβγαλε άχνα.

- Την παραμονή της πρωτοχρονιάς έσπασες ένα φλιτζάνι του τσαγιού με το πιατάκι του... Βγάζουμε δύο ρούβλια... Το φλιτζάνι κάνει ακριβότερα γιατί είναι οικογενειακό κειμήλιο, μα δεν πειράζει... Τόσο το χειρότερο! Προχωρούμε! Μια μέρα δεν πρόσεξες τον Κόλια, ανέβηκε ο μικρός στο δέντρο και έσκισε το σακάκι του... Βγάζουμε άλλα δέκα ρούβλια... Άλλη μια μέρα που δεν πρόσεχες, έκλεψε μια καμαριέρα τα μποτάκια της Βαρβάρας. Πρέπει να 'χεις τα μάτια σου τέσσερα, γι' αυτό σε πληρώνουμε... Λοιπόν, βγάζουμε άλλα πέντε ρούβλια. Στις δέκα του Γενάρη σε δάνεισα δέκα ρούβλια...

- Όχι, δεν έγινε τέτοιο πράμα. μουρμούρισε η Ιουλία.

- Το 'χω σημειώσει!

- Καλά...

- Βγάζουμε είκοσι επτά ρούβλια, μας μένουν δεκατέσσερα.

Τα μάτια της Ιουλίας γέμισαν δάκρυα. Κόμποι ιδρώτα γυάλιζαν πάνω στη μύτη της.

Κακόμοιρο κορίτσι!

- Μα εγώ μια φορά μονάχα δανείστηκα χρήματα. Μονάχα τρία ρούβλια, από την κυρία, μουρμούρισε η Ιουλία και η φωνή της έτρεμε... Αυτά είναι όλα όλα που δανείστηκα.

- Μπα; Και γω δεν τα είχα σημειώσει αυτά. Λοιπόν, δεκατέσσερα έξω τρία, μας μένουν έντεκα. Πάρε τα χρήματά σου, αγαπητή μου! Τρία... τρία, τρία... ένα και ένα... Πάρ' τα...

Και της έδωσα έντεκα ρούβλια. Τα πήρε με τρεμουλιαστά δάχτυλα και τα έβαλε στην τσέπη της.

- Ευχαριστώ, ψιθύρισε.

Πετάχτηκα ορθός και άρχισα να βηματίζω πέρα δώθε στο γραφείο. Με έπιασαν τα δαιμόνια

μου.

- Και γιατί με ευχαριστείς;
- Για τα χρήματα.
- Μα, διάολε, εγώ σε έκλεψα, σε λήστεψα! Και μου λες κι ευχαριστώ;
- Οι άλλοι δε μου 'διναν τίποτα!...

- Δε σου 'διναν τίποτα. Φυσικά! Σου έκανα μια φάρσα για να σου γίνει σκληρό μάθημα. Πάρε τα ογδόντα σου ρούβλια! Τα είχα έτοιμα στο φάκελο! Μα γιατί δε φωνάζεις για το δίκιο σου; Γιατί στέκεσαι έτσι σαν χαζή; Μπορείς να ζήσεις σ' αυτό τον κόσμο αν δεν πατήσεις λίγο πόδι, αν δε δείξεις τα δόντια σου; Γιατί είσαι άβουλη;

Μουρμούρισε μερικά ευχαριστώ και βγήκε.

Α. Τσέχωφ, *Διηγήματα*,
μτφρ. Κ. Σιμόπουλος, Θεμέλιο

ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ: Ο Άντον Τσέχωφ γεννήθηκε στο Ταγκανρόγκ, μικρό επαρχιακό λιμάνι της θάλασσας του Αζόφ στη νότια Ρωσία, το 1860. Εγγονός δουλοπάροικου και γιος μικρέμπορα, φοιτά στο ελληνικό σχολείο της πλούσιας ελληνικής παροικίας. Το 1875, ο πατέρας του αντιμετωπίζοντας την πτώχευση αναγκάζεται να καταφύγει στη Μόσχα. Τα επόμενα χρόνια η οικογένεια αντιμετωπίζει οικονομικές δυσκολίες και ο Άντον αναγκάζεται, μαθητής ακόμα, να συντηρεί τον εαυτό του παραδίδοντας μαθήματα «κατ' οίκον». Μπαίνοντας στη βιοπάλη από παιδί, θα βρεθεί αντιμέτωπος με όλα τα δεινά της: την εκμετάλλευση, την αδικία, την ταπείνωση.

Υποχρεωμένος από μικρός στην καθημερινή βιοπάλη και ευαίσθητος απέναντι στην αλλοτρίωση που προκαλούν οι συνθήκες στον καθημερινό άνθρωπο, ο Τσέχωφ θα οραματιστεί για τον τόπο του μια καινούργια ζωή και το όραμά του αυτό θα το υποστηρίξει τόσο με το πεζογραφικό όσο και με το θεατρικό του έργο. Γι' αυτό απεικονίζει με ειλικρίνεια τη ζωή καταδεικνύοντας πόσο αυτή απέχει από αυτό που θα έπρεπε να είναι: «Θα ήθελα μόνο να πω στους ανθρώπους, με κάθε εντιμότητα: κοιτάξτε, κοιτάξτε, λοιπόν, πόσο άσχημα ζείτε, πόσο είναι ανιαρή η ύπαρξή σας! Το σημαντικό είναι να το καταλάβουν αυτό. Αν το καταλάβουν, θα ανακαλύψουν σίγουρα μια διαφορετική ζωή, και πιο καλή. Ο άνθρωπος θα γίνει καλύτερος όταν θα του έχουμε δείξει πώς είναι αυτή η ζωή»

ΠΗΓΗ http://archeia.moec.gov.cy/sm/279/diigimata_tsexof.pdf

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ: Ο Τσέχωφ γράφει στο β' μισό του 19ου αι. Έχει ξεκινήσει η εκβιομηχάνιση και η Ρωσία αναδεικνύεται σε μεγάλη οικονομική δύναμη, όμως, αυτό δεν εξασφαλίζει την ευημερία του απλού λαού, ούτε εξαλείφει τις τεράστιες κοινωνικές ανισότητες. Στον 19ο αι. αναδεικνύονται οι μεγάλοι λογοτέχνες της Ρωσίας: Φ. Ντοστογιέφσκι, Λ. Τολστόι, Άντον Τσέχωφ (Τρεις αδελφές, Θείος Βάνιας, Βυσσινόκηπος...)

ΓΙΑ ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ

Μερικά από τα πιο χαρακτηριστικά στοιχεία στο έργο του Τσέχωφ είναι:

- Στα έργα του Τσέχωφ δεν υπάρχει εμφανής δράση. Ο μύθος είναι εξαιρετικά απλός. Είναι σκηνές καθημερινής ζωής δίχως φανερά αλληλουχία, δίχως εκρήξεις και εξαιρετικές περιστάσεις.
 - Βάζοντας σε δεύτερο πλάνο τη δράση, το μύθο, ο Τσέχωφ τονίζει τη σημασία των ίδιων των προσώπων, τα οποία αδρανούν-πλήττουν μα την ίδια στιγμή βιώνουν το δράμα της ζωής, το δράμα της φθοράς. Το δράμα γίνεται μέσα στον άνθρωπο, σημειώνεται στην εσωτερική ζωή των προσώπων.
 - Ο διάλογος των προσώπων είναι εξωτερικά ασύνδετος. Πολλές φορές- και μάλιστα στα καίρια σημεία του έργου- θα'λεγε κανείς ότι το κάθε πρόσωπο τραβάει το δικό του δρόμο, ότι η συνομιλία του δεν είναι διάλογος διασταυρούμενος, αλλά παράλληλοι μονόλογοι που ποτέ δε συμπίπτουν.
- πηγή: <http://www.artmag.gr/articles/art-articles/bios/item/1863-adon-pavlovich-chehof>

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

1. Εργαλεία : α) βασικός αφηγηματικός τρόπος ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ (στοιχείο θεατρικότητας και δραστικού τρόπου ανάδειξης και σκιαγράφησης των χαρακτήρων) και β) ως αφηγηματική τεχνική επιλέγεται ο δραματοποιημένος ΑΦΗΓΗΤΗΣ που είναι ένας εκ των δύο πρωταγωνιστών σε αυτό το σύντομο διήγημα, συμμετέχει και αφηγείται σε άενικό, γ) το δραματικό απρόοπτο με την ανατροπή της φάρσας στο τέλος του διηγήματος, που έρχεται να ανατρέψει άρδην τις αρχικές εντυπώσεις και να μεταδώσει το βασικό μήνυμα του έργου..., δ) το χιούμορ που αλαφρύνει με

κωμικές πινελιές το δύσκολο θέμα της εκμετάλλευσης που πραγματεύεται το έργο...(να εντοπιστούν τα ανάλογα σημεία...)

2. Σε αυτό το έργο δεν παρακολουθούμε μόνο τις φωνές (τα λόγια) αλλά και τις σιωπές: παρατηρήστε πώς αποδίδεται η σιωπή της Ιουλίας που δεν τολμά να διεκδικήσει τα δικαιώματά της στη συνομιλία με τον εργοδότη της. πχ. στο ερώτημα του εργοδότη : *Γιατί είσαι τόσο άβουλη;*. Η Ιουλία αποφεύγει να απαντήσει, αλλά μουρμουρίζει κάποια ευχαριστώ και φεύγει.

3. Τα εκφραστικά μέσα κυρίως συσσωρεύονται στα σημεία όπου αποτυπώνονται οι εκφράσεις /αντιδράσεις της Ιουλίας και αποδίδουν το χαρακτήρα της

ΑΣΚΗΣΗ ΓΙΑ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ

Ο αφηγητής χαρακτηρίζει την Ιουλία άβουλη γιατί στο συγκεκριμένο κείμενο πρόθεση του συγγραφέα είναι να αναδειχτεί

α) σε ατομικό επίπεδο : η παθητική συμπεριφορά των γυναικών αλλά και όλων εκείνων των αδύναμων και ευάλωτων στην αδικία κι εκμετάλλευση ανθρώπων (γυναίκα, εκπαιδευτικός).....

β) σε κοινωνικό επίπεδο το ήθος του εκάστοτε δυνατού /ισχυρού (ηγέτης, εργοδότης...) που εκμεταλλεύεται.....

γ) συνολικά για την κοινωνία εκείνης της εποχής, η επιδίωξη του συγγραφέα είναι.....

δ) Επικαιροποίηση: ποιες αναλογίες βρίσκετε στις συμπεριφορές των δύο προσώπων του διηγήματος και σε καταστάσεις /συνθήκες της σημερινής εποχής; Στην απάντησή σας μπορείτε να συμπεριλάβετε συμφωνώντας ή διαφωνώντας την άποψη του Bertolt Brecht, (1898-1956, Γερμανός συγγραφέας) που έχει πει: "*Αυτός που αγωνίζεται μπορεί να χάσει, όμως αυτός που δεν αγωνίζεται ήδη έχει χάσει.*"